

Imigracije in delo tujcev v Sloveniji

The Labour of Foreigners and Immigration in Slovenia

Janez Malačič¹

¹ Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani / Kardeljeva ploščad 17, 1101 Ljubljana

E-Mail: janez.malacic@uni-lj.si

Povzetek: Avtor obravnava zaposlovanje tujcev v Sloveniji v zadnjih letih in njegovo povezanost z imigracijami. Posebej je izpostavljen vpliv krize na zaposlovanje tujih delavcev. Kriza postopoma znižuje število zaposlenih tujcev v Sloveniji, čeprav ostaja povpraševanje po delu tujcev še naprej prisotno in pomembno.

Ključne besede: imigracije; zaposlovanje tujcev; Slovenija; ekonomska kriza.

Summary: Recent employment of foreigners and immigration in Slovenia are analysed in the paper. The influence of the economic crises is especially stressed. The evidence shows the declining trend of the number of foreign workers in Slovenia in spite of persistence of the demand for foreign labour on labour market in Slovenia.

Key words: immigration; employment of foreigners; Slovenia; economic crises.

1. Imigracije v Sloveniji

Slovenija je bila dolgo časa območje neto odseljivanja. V obdobju med 1890 in prvo svetovno vojno je bila celo med tistimi deli Evrope, ki so imeli največje emigracije (Malačič, 1993, str. 190). Z višjo gospodarsko razvitostjo pa je Slovenija postala imigracijska oziroma neto priseljitvena država. To se je zgodilo nekje na prehodu iz 1960ih v 1970ta leta. Natančnega leta ne moremo določiti, ker nam statistični podatki, ki so na voljo, tega ne dovoljujejo.

Medrepubliške neto selitve Slovenije z drugimi deli druge Jugoslavije kot celota so bile pozitivne v obdobju po letu 1955. Vendar so bile neto migracije z drugimi državami negativne in številčno pomembne do konca 1960ih let (Malačič, 1991). V letih 1976 – 1981 je imela Slovenija pozitivne neto migracije z vsemi drugimi deli takratne federalne države (Malačič, 2006, str. 152). Takšno stanje se je obdržalo vse do razpada SFRJ. Po drugi strani pa uradni podatki o zunanjih neto migracijah Slovenije z drugimi državami v letih 1970 – 1990 kažejo rahlo negativen in nihajoč saldo na ravni okrog 1‰ na leto.

Pri teh podatkih pa se srečujemo z velikim problemom »začasnih« ekonomski emigracij iz Slovenije v razvite evropske države. Statistična obravnava te vrste migracij s

strani jugoslovanske uradne statistike nam namreč povsem zamegli dogajanje na področju migracij s tujino, tako za celotno Jugoslavijo kot za posamezne federalne dele (Malačič, 1994). Po popisnih podatkih je bilo iz Slovenije leta 1971 48.086 in leta 1981 41.826 takšnih emigrantov (Malačič, 1994, 214). Problem pa je, da je naša statistika opredelila začasnost enostavno na osnovi jugoslovanskega potnega lista. Kdor je imel naš takratni potni list, je spadal med prebivalstvo SFRJ in se je štelo, da je na začasnem delu v tujini, ne glede na to, da so mnogi med temi ljudmi že dejansko postali stalni emigranti. Pri tem je pomembno, da zaradi te statistične posebnosti ne bomo mogli v Sloveniji nikoli povsem natančno sestaviti sliko naših zunanjih migracij z drugimi državami v obdobju od zgodnjih 1960ih let do razpada SFRJ.

Po letu 1991 je imela Slovenija v krizi, ki je sledila razpadu bivše SFRJ, najprej dve leti negativen selitveni saldo, vendar to ni spremenilo imigracijske narave naše države. Tudi v kasnejših letih se izjemoma pojavi kakšno leto z negativnim selitvenim saldonom. Primer je leto 1998 (SL-01, str. 103).

V ostalih letih je bil saldo pozitiven. To še posebej velja za prvo desetletje 21. stoletja. Neto selitveni prirast je bil v obdobju 2000 – 2004 povprečno letno 2.557 oseb, v letih od 2005 do 2009 pa zaporedoma 6.436, 6.267,

14.250, 18.584 in 11.508, oziroma 11.409 povprečno na leto (SL-08, str. 95; Slovenija v številkah 2010, str. 18). Ravno visoke številke v zadnjih letih in visoko povprečje na leto v letih 2005 – 2009 pa opozarjajo na pomemben problem uporabe mednarodnih statističnih standardov na področju mednarodnih migracij. V Sloveniji smo v obdobju od 1995 do 2008 uporabljali trimesečno referenčno obdobje običajnega bivališča in šele z letom 2009 prehajamo na mednarodno standardno definicijo migracij in s tem na enoletno dolžino referenčnega obdobja. Krajše referenčno obdobje je v kombinaciji s kulminacijo števila zaposlenih tujcev na našem trgu dela pripeljalo do še ene zameglitve podatkov o zunanjih migracijah v državi. Ta vpliv se je v letu 2008 še poznal. V letu 2009 pa se že kažejo spremembe, kar je posledica spremenjene definicije mednarodnih migracij in vse bolj zaostrene gospodarske krize.

Na splošno pa lahko pričakujemo, da bo Slovenija tudi v prihodnje ostala neto imigracijska država. K temu bo prispevalo veliko dejavnikov, verjetno najpomembnejši med njimi pa bodo demografski dejavniki in še posebej posledice nizke rodnosti.

2. Tuji delavci in/ali imigranti v Sloveniji

Slovenija je bila do osamosvojitve leta 1991 del več drugih držav. Med temi se še danes najbolj ohranja vpliv migracijskih razmer, ki so bile značilne za SFRJ. Za takratne razmere je bilo značilno, da je pri nas delalo zanemarljivo malo tujcev, če pri tem mislimo na osebe izven tedanje države. Bile pa so prisotne intenzivne medrepubliške migracije. Te migracije so bile takrat notranje migracije. Tukaj jih ne moremo podrobneje obravnavati. Hkrati pa tudi ni potrebno, ker smo to problematiko že večkrat obdelali (Malačič, 1989; Malačič, 1991; Malačič, 1993; Malačič, 1994; Malačič, 2000; Malačič, 2008). Zelo pomembno pa je, da ljudje iz drugih republik nekdanje SFRJ še zmeraj prihajajo na delo v Slovenijo, narava njihovega položaja pri nas pa se je bistveno spremenila.

Slovenija se ni samo osamosvojila, ampak je 1. maja 2004 vstopila tudi v EU in se s 1. 1. 2007 pridružila Schengenskemu območju. Vse to pa je imelo izredno velike posledice za ustaljene in na novo nastajajoče migracijske tokove. Spremembe niso prinesle samo novega pravnega reda, ampak tudi povsem drugačne politične razmere. Na migracijskem področju je naša država ponovno izgubila del svoje samostojnosti, saj se je potrebno sedaj usklajevati in prilagajati razmeram v EU in še posebej v Schengenskem območju. Nove razmere pa niso le postavile ljudi v drugih republikah nekdanje SFRJ v položaj tujcev iz tretjih držav, ampak so jim z vizami in

drugimi instrumenti tudi otežile dostop do trga dela v Sloveniji in vstop v Schengenski prostor.

V zadnjih letih pa se navedenim in drugim spremembam na področju migracijskih gibanj pridružujejo še nove težave, ki izvirajo iz najnovejšega razvoja na področju različnih tehnologij, spremenjenih življenjskih slogov in posledično vse manjšemu pomenu razdalj v življenju sodobnega človeka. Hitro se povečuje mobilnost in širijo trgi dela, na katerih iščejo ljudje v današnjem času delo oziroma zaposlitev. Mnogi med njimi pri tem trgajo vezi ne samo z rodnim krajem in regijo pač pa tudi z državo ali celino, na kateri so bili rojeni. Bolj premožni živijo na različnih lokacijah po svetu, manj premožni pa tudi zlahka zamenjajo okolje in si poiščejo delo v sredinah, ki jim ponujajo najboljše, kar se od dela lahko pričakuje. Tudi ekonomski razvoj v mnogih državah ustvarja razmere, ko domači delavci ne morejo zadovoljiti domačega povpraševanja po delu in so potrebni tuji delavci, ki prihajajo za krajši ali daljši čas iz drugih držav sveta. V takih razmerah postajajo naši koncepti prebivalstva in migracij zelo relativni, odločilno vlogo pa pridobivajo ekonomske razmere in konkurenčnost v vse bolj globalnem svetu.

Hitre spremembe zahtevajo ravno tako hitro prilagajanje posameznikov in širših družbenih skupnosti. Pri tem pa so prvi običajno bolj iznajdljivi in prilagodljivi kot država s svojim pravnim sistemom in različnimi politikami. Dinamičen trg dela zahteva hiter odziv. Če je povpraševanje po delu tujcev veliko, ga je treba hitro zapolniti. Kaj se bo pa zgodilo s tujci, ki pridejo v državo na daljši rok, pa bo postalo jasno šele veliko kasneje. Pri tem so odprte številne možnosti. Lahko se ponovi nemški primer iz druge polovice 20. stoletja, ko so v takratni ZR Nemčiji sprejeli »gostujoče« delavce, dobili pa so nove sodržavljanke. Možno pa je tudi, da bi si kakšna evropska država v prihodnosti želela sodržavljanke, prišli in odšli pa bodo tuji delavci.

Pravna ureditev v Sloveniji in širše v EU omogoča zadovoljevanje potreb po tujih delavcih na trgu dela, ki jih ne morejo zadovoljiti domači delavci oziroma delavci iz drugih držav EU, z delavci iz tretjih držav. Vendar delavci, ki na ta način pridejo v Slovenijo, ne postanejo avtomatično tudi imigranti. To velja za dve vrsti delovnih dovoljenj od treh, ki jih pozna slovenska zakonodaja, saj sta časovno omejeni na eno leto ali manj in ju je potrebno obnavljati. Taki dovoljenji sta dovoljenje za zaposlitev (DZ) in za sezonska dela, ki se v zakonu o zaposlovanju in delu tujcev imenuje malo neprimerno kar delovno dovoljenje (DD). Mednarodni statistični standardi pa zahtevajo, da oseba spremeni običajno bivališče med dvema državama, pri čemer je referenčno obdobje eno leto. Res pa je, da je do resnejše uskladitve metodologije statistike migracij znotraj EU prišlo šele s sprejetjem

uredbe 862/2007 v Evropskem parlamentu in z njenim uresničevanjem v letu 2008 (Ur. List EU, L 199/23, 31. 7. 2007). Ta uredba bo postopoma usklajevala zbiranje in primerljivost statističnih podatkov o mednarodnih migracijah znotraj EU. Hkrati pa je treba posebej poudariti, da v primeru mnogih posameznih delavcev iz tretjih držav pomeni postopnost dostopa do trgov dela EU tudi postopnost pridobivanja statusa imigranta. V resnici tuji delavci postanejo imigranti šele tedaj, ko pridobijo stalno delovno dovoljenje, ki je največkrat povezano tudi s stalnim dovoljenjem za bivanje.

Z datumom vstopa Slovenije v EU, 1. maja 2004, se na slovenskem trgu dela pojavi kategorija EU prijav. To so prijave delavcev iz drugih članic EU, ki pri nas ne potrebujejo delovnih dovoljenj, ker velja z njimi prosti pretok oseb. Nekaj posebnosti je še s prehodnim obdobjem. Slovenija je sprostila svoj trg dela, tudi z Romunijo in Bolgarijo. Prehodno obdobje za EU-8 in s tem tudi za Slovenijo pa jeseni leta 2010 uveljavljata le še Avstrija in Nemčija. Vendar lahko državljani Slovenije tudi v teh dveh državah dobijo zaposlitev v poklicih, ki jih na njenem trgu dela primanjkuje.

Po vstopu v EU je število tujcev na našem trgu dela začelo naraščati. Konec leta 2007 jih je bilo že 66.100, v decembru leta 2008 pa kar 90.700 tisoč, kar je pomenilo 9,6 % aktivnega prebivalstva (Ekonomsko Ogledalo, 2/2009). Vendar je pri teh podatkih potrebno upoštevati, da pomenijo vrh zaposlenosti ob koncu ugodnih ekonomskih razmer.

Bolj kot dinamika pa nas v tem besedilu zanimajo izbrane osnovne značilnosti tujcev z delovnimi dovoljenji v Sloveniji, vendar smo pri tem deloma in v podrobnostih omejeni na nekoliko starejše podatke, ker novejši niso objavljeni. Osnovne strukturne značilnosti tujih delavcev v Sloveniji pa se tudi po letu 2006 niso znatneje spremenile. Tabela 1 prikazuje število in strukturo delovnih dovoljenj izdanih tujcem v Sloveniji v letih 2001 in 2006 (stanje 30. 6.) po vrsti in spolu. Med letoma ni bilo linearne rasti

števila tujcev, saj se je hitrejša rast pojavila šele po letu 2005. Struktura po spolu se pri nas med tujci z delovnimi dovoljenji ni veliko spremenila. Izrazito prevladujejo moški. To je značilno za vse vrste delovnih dovoljenj, pa tudi za EU prijave. Stanje je posledica večjega povpraševanja po moških na našem trgu dela. Ne da bi se spuščali v podrobnosti, omenimo, da pridobitev osebnih delovnih dovoljenj (ODD) tujkam pogosto ne zagotavlja njihove zaposlenosti, saj tujke z ODD veliko bolj prizadene brezposelnost, kot je to značilno za tujce. Med vsemi brezposelnimi tujci v Sloveniji je več kot polovica žensk, čeprav je bil njihov delež med ODD v letu 2006 le nekaj manj kot 22 % (Malačič et al., 2006).

Po starosti se ODD izdajajo starejšim, DZ in DD pa mlajšim tujim delavcem. Pri osebah z ODD je prisoten proces staranja delovne sile, za starostno strukturo DZ in DD pa so bolj pomembni ekonomski dejavniki. Na slovenskem trgu dela je večje povpraševanje po mladih tujih delavcih, kar je še posebej izrazito pri sezonskih in kratkotrajnih delih. To je povsem razumljivo, saj so mladi nasploh precej bolj mobilni kakor starejši delavci.

Izobrazbena struktura tujih delavcev v Sloveniji je slaba, kar velja tudi za EU-prijave. Srednje in višje izobraženih tujcev je le okrog 10 %, če ne upoštevamo razreda neznano (Malačič et al., 2006). Zaposlenost tujcev v Sloveniji po dejavnostih je tesno povezana s strukturo celotnega gospodarstva. Ta kaže veliko vlogo industrije po eni in nizek delež terciarnih dejavnosti po drugi strani. Zaposlenost tujcev kaže izrazito dominacijo sekundarnih dejavnosti in med njimi še posebej gradbeništva. Ta dominantnost je največja pri DZ, kjer imamo že sicer najboljše podatke in veliko odvisnost od gibanj gospodarske aktivnosti. Terciarnе dejavnosti zaenkrat ne kažejo večjega povpraševanja po tujih delavcih.

Dodajmo še, da so se ugodne gospodarske razmere v Sloveniji v preteklih letih odrazile tudi v naraščanju števila prijav delavcev iz EU. Podatki za I-X 2007 in 2008 kažejo 6.265 in 6.908 oseb (Mesečne informacije, X/2009).

Tabela 1. Delovna dovoljenja izdana tujcem v Sloveniji v letih 2001 in 2006 (stanje 30. 6.) po vrsti in spolu. Vir: ZRSZ, posebna obdelava.

Vrsta dovoljenja	Leto	Moški		Ženske		Skupaj	
		Število	%	Število	%	Število	%
Osebno delovno dovoljenje (ODD)	2001	15.239	45,2	2.320	45,9	17.559	45,3
	2006	22.004	51,1	6.083	74,6	28.087	54,9
Dovoljenje za zaposlitev (DZ)	2001	15.895	47,2	2.272	44,9	18.167	46,9
	2006	11.366	26,4	1.221	15,0	12.587	24,6
Dovoljenje za delo (DD)	2001	2.555	7,6	467	9,2	3.022	7,8
	2006	7.671	17,8	558	6,8	8.229	16,1
EU Prijave	2001						

	2006	1.997	4,6	287	3,5	2.284	4,5
Skupaj *	2001	33.689	100,0	5.059	100,0	38.748	100,0
	2006	43.049	100,0	8.149	100,0	51.198	100,0

- Pri skupaj je izpuščena kategorija brez DD.

3. Vpliv krize na zaposlovanje tujih delavcev v Sloveniji

Podatki o delovnih dovoljenjih tujcev v Sloveniji v letu 2009 kažejo, da se naš trg dela le počasi prilagaja na spremembe v gospodarski aktivnosti. Kriza je na začetku bolj prizadela domače delavce. Hkrati pa delodajalci še zmeraj povprašujejo po delu tujcev. Osnovne značilnosti

zaposlenih tujcev v Sloveniji se le počasi spreminjajo. To potrjujejo podatki v tabelah 2 in 3, ki govorijo o veljavnih delovnih dovoljenjih v Sloveniji v septembru 2009 po državljanstvu in dejavnostih. Nekateri drugi podatki, ki so na voljo, so analitično vprašljivi (npr. struktura po regijah), nekateri pa niso na voljo. Podatkov iz tabel 2 in 3 ne bomo podrobneje opisovali.

Tabela 2. Veljavna delovna dovoljenja v Sloveniji v septembru 2009 po državljanstvu. Vir: Mesečne informacije ZRSZ, september 2009, letnik 16, št. 9, str. 35.

Državljanstvo	ODD		DZ		DD		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Države bivše SFRJ	39.786	50,5	32.378	41,1	6.500	8,3	78.744	100,0
BIH	22.639	55,7	16.537	40,7	1.503	3,7	40.679	100,0
Hrvaška	6.366	76,6	1.480	17,8	453	5,5	8.308	100,0
Kosovo	444	4,8	6.816	73,1	2.058	22,1	9.318	100,0
Druge države (brez EU)	2.442	52,3	1.728	37,0	498	10,7	4.668	100,0
Slovenija	42.228	50,6	34.106	40,9	7.058	8,5	83.412	100,0

Podatki za leto 2010 kažejo, da politika vlade in kriza postopoma slabšata tudi položaj tujih delavcev na trgu dela v Sloveniji, saj se je število veljavnih DD v septembru zmanjšalo na 75.100. Kumulativa različnih vrst izdanih

DD I-IX 2010 pa je znašala 31.576. Po drugi strani pa se je v letu 2010 kumulativa prijav iz EU I-IX povečala od 3.048 leta 2009 na 4.169 v letu 2010 (ZRSZ, MI, IX/2010).

Tabela 3. Veljavna delovna dovoljenja v Sloveniji v septembru 2009 po dejavnostih. Vir: Mesečne informacije ZRSZ, september 2009, letnik 16, št. 9, str. 36.

Dejavnosti	ODD		DZ		DD		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Primarne	250	0,6	199	0,6	638	9,0	1.087	1,3
Sekundarne	20.130	47,7	24.797	72,7	4.424	62,7	49.346	59,2
Gradbeništvo	14.232		20.949		4.116		39.297	
Terciarne	9.307	22,0	9.096	26,7	1.568	22,2	19.932	23,9
Neznano	12.551	29,7	14	0,0	482	6,8	13.047	15,6
Skupaj	42.228	100,0	34.106	100,0	7.058	100,0	83.412	100,0

Hitreje kot statistični podatki pa se je odzvala na poslabšanje razmer na slovenskem trgu dela naša vlada. Najprej je znižala kvoto delovnih dovoljenj za leto 2009 na

24.000, v kar pa niso zajeta ODD. Junija 2009 pa je vlada sprejela še Uredbo o omejitvah zaposlovanja in dela tujcev, ki je začela veljati 13. 6. 2009. V njej je vlada prepovedala

sezonsko delo, razen v kmetijstvu in gozdarstvu, omejila izdajo dovoljenj v primeru zastopnikov mikro in malih podjetij za osebe iz Kosova, ki nimajo dovoljenj za bivanje v Sloveniji in prepovedala izdajo dovoljenj podjetjem, ki v štirih mesecih niso izkoristila že izdanih dovoljenj. (Ur. l. RS, št. 44/09). Leta 2010 je vlada kvoto nadalje znižala na 12.000.

Razmere na področju zaposlovanja tujcev v Sloveniji potrjujejo številne značilnosti vpliva krize na migrantske delavce in politik držav članic OECD v zvezi s tem, ki jih v poročilu SOPEMI 2009 navaja OECD (SOPEMI 2009, str. 30-44). Očitno je še prezgodaj, da bi lahko ocenili resničen vpliv krize na zaposlovanje na splošno in delo tujcev še posebej. Odziv trga dela na krizo/recesijo je do neke mere zapoznel. V dobrem letu dni pa se že pokažejo znaki zmanjševanja pritokov tujih delavcev. Migracijska politika, ki je v OECD in sicer pod vplivom gibanj povpraševanja, že sama po sebi znižuje pritoke, ko se zmanjša povpraševanje po delu. Mnoge države najprej znižajo številčne omejitve pri začasnih imigrantih, ne da bi spreminjale ciljev pri stalnih imigrantih. Nadaljnji ukrepi so skrajševanje seznamov z deficitarnimi poklici, strožje preverjanje razpoložljivosti domačih delavcev, težje obnavljanje začasnih dovoljenj, spodbujanje tujcev k vrnitvi v domovino, uvajanje dodatnih omejitev za imigracijo družinskih članov tujih delavcev itd.

4. Zaključek

Mednarodne migracije so najbolj povezane z mednarodno mobilnostjo aktivnega prebivalstva. To pa pomeni, da jih moramo povezati z zaposlovanjem in delom tujcev na trgu dela. Slovenija je v nekaj zadnjih letih doživela izjemno hitro rast in še do nedavnega nepredstavljivo veliko skupno število tujih delavcev, ki so v veliki večini začasno prišli v našo državo. Položaj in vloga teh delavcev na našem trgu dela sta zelo zapletena in povzročata protislovne odzive prebivalstva, strokovne, politične in najširše javnosti. K temu pomembno prispeva njihov izvor, struktura po izobrazbi in poklicu, pa tudi njihove potrebe, obnašanje, želje in cilji.

Podatki o zaposlovanju tujcev v Sloveniji v času po izbruhu gospodarske krize kažejo, da se naš trg dela le počasi prilagaja na spremembe v gospodarski aktivnosti. Kriza je na začetku bolj prizadela domače delavce. Hkrati pa delodajalci še zmeraj povprašujejo po delu tujcev. Osnovne značilnosti zaposlenih tujcev v Sloveniji se le počasi spreminjajo. Nekoliko hitreje se je na spremembe odzvala vlada, ki je za leti 2009 in 2010 znižala kvoto delovnih dovoljenj za tujce in sredi leta 2009 sprejela še vrsto drugih omejitev. Ne glede na posege vlade, pa je več kot očitno, da bomo lahko podrobneje ocenjevali vpliv

krize na zaposlovanje tujcev v Sloveniji šele čez nekaj časa, ko bo bolj jasno, kako dolga bo kriza.

Literatura in viri:

1. Boeri, T., Hansen, G. and McCormick, B., eds. (2002) *Immigration Policy and the Welfare System*, Oxford University Press, Oxford.
2. *Ekonomsko ogledalo*, 2/2009, UMAR, Ljubljana.
3. *International Migration Outlook, SOPEMI 2009. Special Focus: Managing Labour Migration Beyond the Crisis* (2009), OECD, Paris.
4. *Mesečne informacije*, IX/2009 in IX/2010, let. 16, št. 9 in let. 17, št. 9, ZRSZ, Ljubljana.
5. Malačič, J. (1989) Medurepubličke i vanjske migracije u Sloveniji od sredine 1950-ih godina – ekonomski uzroci i posljedice. *Migracijske teme* 5 (4): 325-339.
6. Malačič, J. (1991) Zunanje migracije Slovenije po drugi svetovni vojni. *Zgodovinski časopis* 45 (2): 299-313.
7. Malačič, J. (1993) Demographic Transition, Emigration and Long-Term Economic Development: Countries with the Highest Emigration in Europe. *Dve domovini/Two Homelands*, št. 4, ZRC SAZU, Ljubljana.
8. Malačič, J. (1994) Labor Migration from Former Yugoslavia. V: Fassmann, H. and Munz, R., eds., *European Migration in the Late Twentieth Century*, Edward Elgar. Objavljeno tudi v nemščini, Campus, Frankfurt na Majni, 1997.
9. Malačič, J. (2000) The Balkan Migration Stream South-East to North-West. *Studi Emigrazione/Migration Studies* 37 (139): 581-594.
10. Malačič, J. (2002) International Migration Trends in Central and Eastern Europe During the 1990s and at the Beginning of the 21st Century. V: Iontsev, V., ed., *World in the Mirror of International Migration/Mir v zerkale međunarodnoj migraciji*, Moscow State »Lomonosov« University, Max Press, Moscow. Pp. 114-128/130-145. Knjiga vsebuje angleško in rusko verzijo vseh prispevkov.
11. Malačič, J. (2003). Staranje prebivalstva Slovenije po projekcijah prebivalstva 2001-2036: naravna rast nasproti celotni rasti prebivalstva. V: Tkačik, B., ur., *Statistika kot orodje in vir za kreiranje znanja uporabnikov*. Statistični dnevi 2003, SURS in SDS, Radenci. Str.174-184
12. Malačič, J. (2004) The Problems of Migration Statistics. V: Donato, C., Nodari, P., Panjek, A., eds., *Oltre L'Italia e L'Europa/Beyond Italy and Europe*, Università degli Studi di Trieste, Trieste. Pp. 477-480.

13. Malačič, J. (2006) *Demografija. Teorija, analiza, metode in modeli*, 6. izdaja, Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
14. Malačič, J. (2007) The role of migration in modern demographic regime. V: Iontsev, V., ed. (2007) *Migration and Development/Migracija i razvitie*, Scientific Series: International Migration of Population: Russia and the Contemporary World, Vol. 20, Lomonosov Moscow State University, Faculty of Economics, Moscow. Pp. 100-113/115-130. Knjiga vsebuje angleško in rusko verzijo vseh prispevkov.
15. Malačič, J. (2008) Imigracije in trg dela v Sloveniji: Od priseljevanja sodržavljanov do zaposlovanja tujcev. *Naše gospodarstvo*, št. 1-2/2008.
16. Malačič, J., Domadenik, P. in Pahor, M. (2006) *Trendi zaposlovanja in ekonomskih migracij na slovenskem trgu dela*. Raziskava RCEF za Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ljubljana, november 2006.
17. *Slovenija v številkah 2010*, SURS, Ljubljana 2010.
18. Spletne strani www.stat.si in www.ess.gov.si, 15. november 2009 in 26. 10. 2010.
19. *Statistične informacije (SI)*, razne številke, SURS, Ljubljana.
20. *Statistični letopis Republike Slovenije (SL)*, razni letniki, Zavod za statistiko/Statistični urad Republike Slovenije (SURS), Ljubljana.
21. Uredba o omejitvah zaposlovanja in dela tujcev, *Ur. list RS*, št. 44/09.
22. Uredba (ES) št. 862/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o statistikah Skupnosti o selitvah in mednarodni zaščiti ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 311/76 o zbiranju statističnih podatkov o tujih delavcih. *Ur. list EU*, L 199/23, 31. 7. 2007.

